

Чернишов Борис Ісидорович

27.I.1888 - 31.VIII.1950

Видатний вчений-геолог, стратиграф, палеонтолог, який вивчив усі палеозойські й мезозойські відклади на території колишнього СРСР. Старший геолог Геологічного комітету (1928), професор Дніпропетровського університету (1929), професор Ленінградського університету (1929), професор і завідувач сектора палеонтології і загальної геології (1946-1950). Доктор геолого-мінералогічних наук (1937), академік АН УРСР (1939), віце-президент АН УРСР (1939-1946), директор Інституту геологічних наук АН УРСР (1939-1946), Заслужений діяч науки УРСР (1943).

Борис Ісидорович Чернишов народився 27 січня 1888р. у станиці Ясенська Кубанської області. У своїй біографії Борис Ісидорович зазначає, що початкову освіту одержав у свого батька, середню - в Єйському реальному училищі, яке закінчив у 1906р. Вищу освіту отримав у двох вищих наукових закладах - Празькому політехнічному інституті (Чехословаччина), де він навчався з 1906 по 1910р., і у Катеринославському гірничому інституті, який закінчив у 1916р., одержавши спеціа-

льність гірничого інженера першого розряду.

До 1925р. Б.І.Чернишов займався педагогічною діяльністю, обіймаючи посади асистента, старшого асистента, доцента в Гірничому інституті і на кафедрі геології і палеонтології Дніпропетровського університету. У 1925р. був затверджений професором на кафедрі геології Дніпропетровського гірничого інституту. В цьому ж році його обрали науковим співробітником, а пізніше і старшим геологом Геологічного Комітету (м. Ленінград). Це було визнання наукового рівня молодого вченого. Переїхавши у 1926р. до Ленінграда, Борис Ісидорович продовжив педагогічну діяльність у Ленінградському гірничому інституті та університеті, де він читав курси загальної та історичної геології. У березні 1937р. Вища атестаційна комісія присвоїла його учений ступінь доктора геологічних наук без захисту дисертації.

Кліматичні умови Ленінграда були несприятливими для здоров'я вченого і він мріяв повернутися в Україну. У 30-х роках, особливо після масових репресій 1937-1938рр. Інститут геологічних наук АН УРСР переживав тяжкі часи. Тоді осиротіла більшість наукових відділів, адже був репресований основний контингент наукового персоналу. На наукову роботу адміністрація інституту запрошувала відомих фахівців з інших наукових центрів. Таке запрошення одержав і Б.І.Чернишов. У 1939р. він дав згоду переїхати в Україну і тут працювати. Того ж року його обирають дійсним членом АН УРСР, віце-президентом АН УРСР і назначають директором ІГН АН УРСР. На цих посадах він перебував до 1946р. Необхідно зазначити, що цій високо інтелігентній людині адміністративна робота не дуже пасувала. Це був учений, якому лише наука була понад усе. До того ж він не від-

значався міцним здоров'ям. Тому у 1946р., саме через це, він склав із себе повноваження директора й очолив сектор загальної геології і палеонтології. Правда, з 1939р., а потім у повоєнний час він очолював кафедру палеонтології у Київському університеті.

У період тимчасової окупації України колектив ІГН, очолюваний академіком Б.І.Чернишовим, перебував у м. Уфі. В цей період вчений працював над прогносною картою кам'яного вугілля СРСР, інструкцією з комплексної геологічної зйомки Донбасу, вивчав палеозойські відклади Південного Уралу і Казахстану. За плідну організаційну, наукову і виробничу діяльність у воєнний період Б.І.Чернишов був відзначений високими урядовими нагородами.

Б.І.Чернишов - один із не багатьох найдосвідченіших знавців фауни безхребетних палеозойських відкладів усіх регіонів колишнього СРСР. Він вивчав двостулкові моллюсків, корали, естерії, ксифозури, трилобіти, брахіоподи, комахи тощо. Безпосередньо брав участь у написанні розділів "Ракуваті" і "Меростомата" у найбільш поширеному підручнику палеонтології К.Циттеля "Основы палеонтологии. Ч.1. Беспозвоночные" (1934). Палеонтологічні описи окремих класів, загонів, родин і родів безхребетних палеозою за авторством вченого можна знайти у 1-му, 2-му, 4-му, 5-му, 6-му і 8-му томах відомого "Атласу викопних фаун СРСР" (1934-1947).

Особливо багато корисного зроблено Б.І.Чернишовим для вивчення карбону Донбасу. Він вперше розчленував на яруси продуктивну товщу карбону від світи S_2 до світи S_7 . Вперше започаткував дослідження літофацій, провадив геологічну зйомку у середній час-

тині Донбасу. В районі с.Штерівка за його даними було закладено шахту, яка працювала до початку війни. Дослідник установив наявність кам'яновугільних відкладів у Дніпровсько-Донецькій западині і Львівській мульдї. Велику увагу він приділяв вивченню сапропелітового вугілля, із якого можна видобувати рідке паливо для двигунів внутрішнього згорання. В результаті проведених експериментів було одержано вихід бензину, який сягав 30%. На жаль, ці дослідження, доведені до напівпромислового виробництва, були перервані війною.

Борис Ісидорович був великий природолюб. Він - один із засновників і голова Товариства охорони природи в Україні. У приміщенні ІГН у його кабінеті неодноразово відбувалися збори зоологів, ентомологів, ботаніків, лісників, агрономів. Б.І.Чернишова дуже поважали і любили.

У науковому доробку академіка Б.І.Чернишова понад 80 наукових праць із палеонтології, стратиграфії, геологічної зйомки і корисних копалин Мінусинського, Кузнецького, Донецького і Львівсько-Волинського кам'яновугільних басейнів, а також з Уралу, Казахстану, Забайкалля, Поділля. Варто назвати такі його праці як "Попередній звіт про роботу у Кузнецькому кам'яновугільному басейні" (1931), "Детальна геологічна карта Донецького кам'яновугільного басейну" (1932), "Нижній палеозой північно-західного Казахстану. Геологія СРСР. Казахстан" (1941), "До стратиграфії кам'яновугільних відкладів північно-західного сектора Великого Донбасу" (1947).

31 серпня 1950р. на 62-році життя Бориса Ісидоровича не стало. Його поховали на Лук'янівському кладовищі.